

Nieuwsbrief

Jaargang 27, nummer 1 voorjaar 2013

HvC

HVC NIEUWSBRIEF

De HVC Nieuwsbrief wordt uitgegeven door de Historische Vereniging
Capelle aan den IJssel en verschijnt vier maal per jaar.

Leden van de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel
ontvangen de Nieuwsbrief gratis.

De contributie van de vereniging bedraagt € 15,00 per jaar;
Voor 65-plus leden en CJP-leden bedraagt de contributie € 9,00 per jaar.
Eindredactie Nieuwsbrief dhr. J. Specht

Inhoud

Van de Voorzitter	pag.	2
In Memoriam Seno Elhorst	pag.	3
Uitnodiging ledenvergadering 27 maart 2013	pag.	4
Notulen ledenvergadering 28 maart 2012	pag.	5
Jaarverslag: HVC en het jaar 2012	pag.	7
Kengetallen 2012	pag.	15
Financieel Jaarverslag 2012	pag.	16
Duizendste bezoeker expositie	pag.	18
Goudsche Boot	pag.	19
Dief- en Duifhuisje weer open	pag.	24
Vroege steenbakkers in Capelle a/d IJssel	pag.	26
Het verhaal achter de foto	pag.	29
Wat ligt er op de planken van het depot	pag.	31

Lijst van bestuursleden HVC

Voorzitter	Dhr. J. Specht	010 284 79 09
Secretaris/PR	Dhr. J.M. van Leest	010 458 65 05
Penningmeester	Mevr. A. Swets	010 450 68 83
Lid	Mevr. A. van den Bremen	010 284 95 48
Lid	Mevr. A. Scheffer	010 421 64 18

Website	www.hvc-capelle.nl
E-mail	info@hvc-capelle.nl
Bankrekening ING	43 95 118

Bij de omslag:

Gekostumeerd schaatsen op de Hollandsche IJssel.

Links Ank van Vuurde, rechts Jet van Senus.

Foto: J. de Gier (2 februari 1963); Beeldbank HVC

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden overgenomen
zonder schriftelijke toestemming van de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel, uitgever.

VAN DE VOORZITTER

Het jaar 2012 ligt achter ons en dus staat deze Nieuwsbrief vooral in het teken van de Algemene Ledenvergadering op 27 maart a.s. Wij hopen uiteraard dat veel leden de weg zullen vinden naar de Bermweg zodat er de nodige – met een goed Nederlands woord – feedback uit de vereniging komt, waarmee het Bestuur zijn voordeel kan doen.

Daarnaast is er natuurlijk ook nog de lezing van Cees Loeve over het veer van Van der Ruit na de pauze. In andere plaatsen hebben ze er stoelen bij moeten zetten.....

Het eerste jaar als voorzitter zit er nu ook op. Er zijn een aantal zaken in gang gezet die in 2013 naar verwachting hun beslag zullen krijgen en, kijk er het jaarverslag maar op na, daarnaast is de HVC doorgedaan met de dingen waar zij goed in is. Inspirerend om met een ingewerkte ploeg bestuur en vrijwilligers de speerpunten en doelstellingen te verwezenlijken.

Maar een bestuur zit er niet voor eeuwig en daarom zijn wij bijzonder gelukkig met het feit dat de oproep in de vorige Nieuwsbrief voor kandidaten voor het penningmeesterschap ertoe geleid heeft dat we op de ledenvergadering een kandidaat aan u kunnen voorstellen. Op termijn komt ook het secretariaat ‘vrij’ en uit eigen ervaring weet ik dat het plezierig is om een jaartje mee te draaien als ‘algemeen’ om daarna, warmgelopen, voor één of meerdere periodes een bestuursfunctie te vervullen, in dit geval van secretaris.

Dus bij deze, denk er eens over na en laat het me even weten voor, tijdens of na de ledenvergadering. De HVC is écht een leuke club.

Jos Specht, voorzitter

VERZOEK VAN DE LEDENADMINISTRATIE

Als u geen gebruik maakt van de ingesloten acceptgiro, graag bij een eigen overschrijving of internetbankieren uw naam, postcode en huisnummer vermelden.

Dit bespaart mij veel zoekwerk.

Anna Swets

IN MEMORIAM SENO ELHORST

Op 25 januari jl. overleed op 92 jarige leeftijd Seno Elhorst voormalig voorzitter en erelid van de HVC.

“Een waardevol leven” stond er op het overlijdensbericht dat ons werd toegestuurd. Dat heeft zeker ook voor de HVC gegolden.

Seno Elhorst was voorzitter van de HVC tussen 1993 en 2000. In het boekje 25 jaar HVC is een beschrijving van deze periode te vinden op pagina 48:

Ondanks zijn gevorderde leeftijd pakte Seno Elhorst de zaken voortvarend aan en hij gaf de HVC een nieuw elan en een herkenbaar gezicht.

Zijn motto: "Wanneer we willen dat Capelle weet dat er een HVC bestaat, moeten we er voor zorgen dat de HVC laat zien dát ze bestaat". Dat resulteerde in de opening van ons Historisch Museum aan de Bermweg in het Beijerinckgemaal en regelmatig wisselende exposities in deze nieuwe ruimte en in het Dief- en Duifhuisje.

Mevrouw (Coba) Elhorst verzorgde dan de uitgave van een expositieboekje, waarin het thema van de expositie uitgebreid aan de orde kwam.

Voor zijn vele verdiensten werd Seno Elhorst bij zijn afscheid als voorzitter tot erelid van de HVC benoemd.

De HVC gedenkt hem met respect en in dankbaarheid.

UITNODIGING LEDENVERGADERING

WOENSDAG 27 MAART 2013

Geacht HVC lid,

Hierbij nodigen wij u uit voor het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering op woensdag 27 maart 2013 in de educatieruimte van het Historisch Museum, Bermweg 13. Aanvang 19.30 uur. De educatieruimte is om 19.00 uur open.

Agenda

Opening door de voorzitter

Mededelingen

Berichten van verhindering.

Notulen Algemene Ledenvergadering d.d. 28 maart 2012

Zie deze HVC Nieuwsbrief pagina 5

Jaarverslag 2012

Zie deze HVC Nieuwsbrief pagina 7

Financieel verslag 2012

Zie deze HVC Nieuwsbrief pagina 16

Verslag kascontrolecommissie 2012 en benoeming

Kascontrolecommissie 2013

Begroting 2014

Bestuursverkiezing

Als kandidaat bestuurslid heeft zich gemeld de heer Eric Steenhouwer. Het Bestuur stelt voor hem te benoemen in het bestuur voor de periode van 3 jaar.

Joost van Leest is aftredend als secretaris van het bestuur

en stelt zich herkiesbaar voor de periode van maximaal één jaar.

Er is momenteel nog één vacature voor een algemeen bestuurslid.

Bent u geïnteresseerd in de bestuursvacature dan verzoeken wij u contact op te nemen met de voorzitter.

Speerpunten 2014

Rondvraag

Sluiting

Pauze

Lezing

Na de pauze zal de heer Cees Loeve een lezing verzorgen over het veer Van Der Ruit.

Na afloop is er alle gelegenheid om onder het genot van een hapje en een drankje meer informatie te verkrijgen en/of ideeën uit te wisselen.

De voorzitter,
Jos Specht

de secretaris,
Joost van Leest

NOTULEN ALGEMENE LEDENVERGADERING WOENSDAG 28 MAART 2012

Aanwezig waren: 36 leden. Afmelding is ontvangen van de heer en mevrouw Rijkaart van Cappellen, de heer en mevrouw Van Es, de dames A. Scheffer en I. Tirion, de heren H. van der Pas, A. de Graaff, C. Molenaar, T.P. Hogeveen en W. Oudijk.

1. Opening

De voorzitter, Anneke van den Bremen, opent de vergadering en heet een ieder van harte welkom in de educatieruimte. De agenda wordt conform vastgesteld.

2. Mededelingen

De berichten van verhindering zijn vermeld in de aanhef .

3. Notulen Algemene Ledenvergadering 30-03-2011

Er zijn geen opmerkingen over de notulen en zij worden door de vergadering goedgekeurd.

4. Jaarverslag 2011

Hans Bolkestein stelt dat het uitbrengen van het advies over de aanbesteding van het archief van de gemeente Capelle aan den IJssel in het verslag opgenomen dient te worden.

Anneke van den Bremen legt uitvoerig uit wat de stand van zaken is omtrent de beleidsnota Cultureel Erfgoed.

5. Financieel jaarverslag 2011

Er worden geen opmerkingen geplaatst.

6. Verslag kascontrolecommissie

De kascontrole heeft plaatsgevonden. Anneke Maat en Adrie Kok hebben alles goed kunnen controleren en zij stellen voor om de penningmeester hierbij de-charge te verlenen. De vergadering stemt hiermee in. De nieuwe kascontrole-commissie voor 2012 wordt benoemd in de personen Ineke Tirion-Beijerinck en Adrie Kok met als reserve Diana Al.

7. Begroting 2013

De begroting wordt zonder opmerkingen goedgekeurd.

8. Bestuursverkiezing

Anneke van den Bremen treedt af als voorzitter en gaat nog 2 jaar verder als algemeen bestuurslid. Jos Specht wordt benoemd voor 2 jaar tot voorzitter onder algemeen applaus. Anna Swets wordt benoemd voor 1 jaar als penningmeester en daarna 2 jaar als algemeen bestuurslid. Anneke Scheffer wordt benoemd als algemeen bestuurslid voor 3 jaar.

9. Speerpunten 2013

De voorzitter noemt het een uitdaging om het door de HVC in 25 jaar verzamelde materiaal op een dusdanige wijze met elkaar te verbinden dat een thematische toegang van historische onderwerpen mogelijk wordt. Daar waar mogelijk en financieel haalbaar zal materiaal worden gedigitaliseerd.

Voorts verwacht hij dat een begin kan worden gemaakt met het (verder) ontsluiten van het voor de HVC interessante deel van het historisch archief van de gemeente Capelle.

Tenslotte zal een nieuw project ontwikkeld worden voor de onderbouw van de basisschool en worden nieuwe exposities in Dief- en Duifhuisje en Historisch Museum georganiseerd.

10. Rondvraag

Jos Specht maakt van de gelegenheid gebruik om namens alle leden Anneke van den Bremen, de scheidende voorzitter, een bos bloemen aan te bieden.

11. Sluiting

Jos Specht sluit de vergadering en last hierna een korte pauze in.

Presentatie

Na de pauze geeft Wim van den Bremen een lezing over de inventarisatie van cultuurhistorische elementen in Capelle. Door middel van een PowerPoint presentatie met fraaie foto's van Kees Grandia worden deze elementen in beeld gebracht

Na afloop wordt onder het genot van een drankje en hapje nog even met elkaar nagepraat.

De voorzitter,
Jos Specht

de secretaris,
Joost van Leest

HVC IN HET JAAR 2012

BESTUUR

Het bestuur van de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel heeft in 2012 twee wijzigingen ondergaan in de functionele bezetting. Anneke van den Bremen is verder gegaan als algemeen bestuurslid en Jos Specht, gekozen door de ALV, heeft de functie van voorzitter op zich genomen. In de vergadering van woensdag 28 maart 2012 waren volgens het rooster aftredend Anneke Scheffer en Anna Swets. Beiden zijn direct herkozen, Anneke Scheffer voor 3 jaar als algemeen bestuurslid en Anna Swets voor 1 jaar als penningmeester en daarna 2 jaar als algemeen bestuurslid.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2012:

Jos Specht	Voorzitter/Algemene Zaken
Joost van Leest	Secretaris/PR
Anna Swets	Financiën/Ledenadministratie
Anneke Scheffer	Algemeen bestuurslid
Anneke van den Bremen	Algemeen bestuurslid

Het bestuur heeft in 2012 maandelijks vergaderd, inclusief een beleidsvergadering.

Over de geformuleerde speerpunten kan de navolgende informatie verstrekt worden:

De professionele vernieuwing van de website is in 2012 tot stand gekomen door een zoekprogramma en een betere webwinkel.

Dit jaar heeft ook de boekencollectie van de HVC een plaatsje gekregen op de website. Er zal verder gegaan worden met de digitalisering van de andere deelcollecties.

De nieuwe expositie “Ambulant en Winkelstand” is op 24 augustus officieel van start gegaan. De ontwikkelingen kan men verder in het verslag lezen.

Ook Open Monumentendag met als thema “Groen van Toen in Capelle” is in 2012 zeer succesvol verlopen, wat men eveneens verder in het verslag kan nalezen.

De viering van het 25-jarig bestaan op 31 maart in het Van Cappellenhuis kende een enorme belangstelling.

Het voorbereiden van het boek “Achter de toonbank en langs de weg, de kleine nering van Capelle aan den IJssel 1905-1965 is door omstandigheden stil komen te liggen.

LEDEN EN VRIJWILLIGERS

Eind 2012 waren er in totaal 571 leden. Vergeleken met de stand per 31 december 2011 zijn er 43 nieuwe leden bijgekomen.

Wat vrijwilligers betreft waren er 77 personen beschikbaar die zich voor de HVC ingezet hebben.

Op 19 september 2012 heeft het bestuur hen als dank een excursiedag aangeboden, waarbij een bezoek werd gebracht aan de luisterrijke stad Leiden.

EXPOSITIES

Historisch Museum

“Ambulant en Winkelstand”

Zoals in het vorige jaarverslag stond vermeld, waren de voorbereidingen voor de expositie met bovenstaande titel in volle gang. Deze tentoonstelling zou moeten dienen als opmaat voor het verschijnen van het boek, handelend over de Capelse kleine nering in de periode 1905-1965. Geheel volgens plan kon kort na de jaarwisseling in de schuur van de familie Kraaij worden gestart met de bouw van decor en rekvisieten. Toen half maart evenwel duidelijk werd dat de deadline van het boek niet zou worden gehaald en het verschijnen ervan in 2012 als utopie moest worden gezien, werd besloten om de expositie als zelfstandige activiteit te organiseren..

Vanaf dat moment was van iedereen de blik gericht op 24 augustus, de datum waarop de heer Ir. J.C. Goudriaan, voorzitter van de Capelse middenstandsvereniging VERCO, de expositie opende. Dat met deze fototentoonstelling rondom een winkeltje uit grootmoeders tijd de roos is getroffen, blijkt zowel uit de massale publieke belangstelling als de achtergelaten reacties. Eind 2012 waren er al 778 bezoekers geteld.

Het team dat verantwoordelijk was voor het ontwerp, de bouw en de inrichting van de expositie bestond uit: Annelies en Frans van Es, Jan van Haren, Rein Kraaij, Jan Maat en Cees van Yperen met zijn HVC-klussenteam.

Een woord van dank aan allen voor het afstaan van hun beelden en materialen uit het verleden en het aanvullen van de winkelgoederen, die ook beschikbaar werden gesteld door de Oudheidkamer te Nieuwerkerk, het Streekmuseum Crimpenerhof te Krimpen aan den IJssel en het Streekmuseum Jan Anderson, Vlaardingen.

“Nieuw Gebruik – Oud Capelle”

Aansluitend op het thema van Open Monumentendag 2011 werd gekozen voor een tentoonstelling, die een gewijzigde functie liet zien van vele gebouwen en terreinen in de gemeente Capelle. De oorspronkelijke functie van deze gebouwen en terreinen was door een uitbreiding van de Capelse bevolking of door economische omstandigheden verloren gegaan, maar gelukkig waren er nog heel veel organisaties en personen bereid hun visie en inzet aan te wenden om een nieuwe bestemming te realiseren voor al deze waardevolle zaken.

In de tentoonstelling *“Nieuw Gebruik – Oud Capelle”* werden vele voorbeelden van de oude en nieuwe bestemming gegeven door middel van een twintigtal wandpanelen en vier videopresentaties, die elk een gebouw of terrein behandel-

den en aan de hand van teksten en foto's uit het verleden en heden lieten zien hoe het betreffende object er vroeger uitzag en wat er nu mee gedaan wordt. Te zien waren bijv. oude boerderijen, nu fraai verbouwd tot restaurant of herstellingsoord, tuinderijen die volkstuinten werden, een kleuterschool die nu de Wereldwinkel herbergt, een kaaspakhuis verbouwd tot scooterhandel enz. enz. De tentoonstelling was voor het laatst op 4 augustus 2012 voor het publiek geopend.

Tot de nieuwe expositie hebben we nog 322 bezoekers mogen begroeten. Hiermee kwam het totale bezoekersaantal aan het Historisch Museum in 2012 op precies 1100.

Het team van gastheren en gastvrouwen bestond in 2012 uit: *Diana Al, Bram van Bochove, Hans Bolkestein, Koos Bouman, Anneke van den Bremen, Nico Feijnenbuik, Clazien en Jaap de Gier, Nico Giltay, Janneke en Rein Kraaij, Marja en André Kwakernaat, Else Lipjes, Jan Maat, Arie Nobel, Anneke Schefjer, Anna Swets, Corry Vermaat en Paul Weyling.*

OUDE BEGRAAFPLAATS

De oude begraafplaats is dagelijks toegankelijk voor het publiek en men kan de historie bekijken van de begraafplaats en het begraven in Capelle, inclusief aandacht voor oorlogsgraven en het oorlogsmonument, ingericht door de HVC. Op 4 mei is bijzondere aandacht besteed aan de Dodenherdenking.

De registratie van wie waar begraven is, is inzichtelijk gemaakt door Rein Kraaij.

DIEF- EN DUIFHUISJE

In 2012 is het Dief- en Duifhuisje opengesteld geweest van april t/m oktober, steeds de 2^e zaterdag van de maand. Daarnaast hebben, op verzoek, een aantal extra openstellingen plaatsgevonden; onder andere in samenwerking met het Van Cappellenhuis tijdens de Bachdag.

Er zijn in totaal 615 bezoekers geweest. De deelnemers aan het nieuwe educatieve project 'Mijn opa was een dief', voor kinderen in de leeftijd van 4/5/6/7 jaar, zijn daarin nog niet meegeteld (zie verder bij Educatie). Het was leuk te merken dat door het enthousiasme van de kinderen hun ouders, opa's en oma's vervolgens op zaterdag een kijkje kwamen nemen.

Op de zolderverdieping was de permanente tentoonstelling te zien die het verhaal van het Slot van Capelle vertelt. De 1e wisseltentoonstelling beneden was een voortzetting van 2011 en ging, heel toepasselijk, over het thema duiven. Voor beide exposities én - niet te vergeten - de toelichtende verhalen van de gastvrouwen en - heren, was veel aandacht. Daarnaast kunnen we concluderen dat het huisje op zich al veel aantrekkingskracht heeft. Zowel op volwassenen als kinderen. De combinatie met het Slotpark / het Sloteiland draagt daaraan bij. Aan dit gegeven moeten we in 2013 zeker verder aandacht schenken. We denken dan aan het verder uitwerken van het op Open Monumentendag 2012

gepresenteerde idee om de contouren van het slot in het Slotpark zichtbaar te maken en om vaker rondleidingen te organiseren. In 2012 waren er onder andere rondleidingen tijdens Museumdag en Open Monumentendag.

De werkgroep Dief- en Duifhuisje bestond in 2012 uit:

Hans Bolkestein, Anneke van den Bremen, Wim van den Bremen, Ans de Koning, Joost van Leest, Henk van der Pas, Corrie Vermaat, Cees van Yperen, Aart Zwijnenburg.

REGENTENKAMER

De standaard openstellingen hebben plaatsgevonden op 2 dagen, t.w. Nationaal Museum zaterdag op 14 april en Open Monumentendag op 8 september. Het aantal bezoekers dat rondgeleid is bedraagt 400.

Het team bestaat uit: *Aartje Bernhart (conservator), Lia van Bochove, Alie Buys, Adri de Jonge, Beatrice van Hoeve, Willem Klaassen, Henk van der Pas, Henny Weggeman en Marijke Zeijlemaker.*

OPEN MONUMENTENDAG

Open Monumentendag 2012 vond dit jaar plaats op zaterdag 8 september jl. en had als thema 'Groen van Toen in Capelle', afgeleid van het landelijk thema 'Groen van Toen'. Traditiegetrouw werkte de HVC weer samen met lokale organisaties die iets met het thema van doen hebben. Deze keer de Bomenstichting afdeling Capelle aan den IJssel, de Gemeentewerf aan de Groenedijk, de Heemtuin, de KNNV afd. IJssel en Lek, Stichting Natuurvrienden Capelle aan den IJssel e.o. en de Volkstuinvereniging Nut & Genoegen. Maar ook de organisaties die jaarlijks van de partij zijn zoals stichting Beijerinckgemaal, het Van Cappellenhuis en de Hoeksteen hadden een groen tintje aan hun activiteiten gegeven. Verder deden mee de Dorpskerk, de Kunstmarkt, buurtvereniging Oude Plaats, de Rozenburcht en Scout Centrum Rotterdam.

Een speciaal ontwikkelde fietsroute van ca. 19 km door het groen van Capelle leidde op de dag zelf langs de diverse OMD-activiteiten. De route is nog steeds verkrijgbaar en dankzij de uitgebreide toelichting valt ook nu nog heel wat te zien en ontdekken.

Speciaal voor de kinderen was bij het Dief- en Duifhuisje een tent geplaatst waar het verhaal 'Mijn opa was een dief.....' werd verteld. Dit sloeg zeer aan en daarom heeft de HVC-werkgroep Educatie het nu, via de Cultuurwijzer, opgenomen in haar aanbod aan het primair onderwijs.

Ook is weer meegedaan aan OMD-Klassendag. Vier groepen uit het primair onderwijs hebben de dagen voorafgaand aan Open Monumentendag de Dorpskerk bezocht.

Open Monumentendag werd geopend door wethouder Jouke van Winden. Plek van handeling was het pleintje bij het Dief- en Duifhuisje waar muziekvereniging EMM het geheel feestelijk opluisterde met o.a. een groen-medley, waarbij

de omstanders konden meezingen. De wethouder werd vervolgens uitgenodigd om als eerste kennis te nemen van het HVC-idee om de contouren van het Slot weer zichtbaar te maken. Later die dag werd het idee ook voorgelegd aan bezoekers van het Dief- en Duifhuisje en het Slotpark. Uit de honderd reacties bleek dat het idee duidelijk aansloeg. Begin 2013 is er contact met de gemeente over de verdere uitwerking van het idee.

Mede dank zij het mooie weer en de inzet van een heleboel vrijwilligers is Open Monumentendag ook dit jaar weer voorspoedig en geanimeerd verlopen. Zoals altijd trokken ‘de klassiekers’ Dorpskerk (300), Van Cappellenhuis (400), Dief- en Duifhuisje (225) en het Beijerinckgemaal / Historisch Museum (180) de meeste bezoekers. Maar ook de organisaties met minder bezoekers spraken allemaal van een zeer geslaagde dag!

Zoals gebruikelijk werden alle ervaringen, na afloop, met elkaar uitgewisseld bij de zeer gezellige naborrel in het Beijerinckgemaal.

Men had al weer zin in Open Monumentendag 2013. Dan is het thema Macht en Pracht.

Aan Open Monumentendag hebben veel vrijwilligers meegewerkt, zowel van de HVC als van de andere organisaties. De coördinatie en organisatie lagen in handen van de HVC, met name bij Rein Kraaij (voor de laatste keer) en Anneke van den Bremen.

BEELDBANK

Het jaar 2012 was voor de Beeldbank het eerste jaar dat het beheer werd gevoerd over het beeldarchief van de gemeente Capelle aan den IJssel. Dat betekende tevens het opzetten van de Beeldbank met de website Capelle in Beeld.nl. Aan het einde van het jaar stonden er 3200 beschrijvingen van de HVC en 900 beschrijvingen van de gemeente in de Beeldbank. Dit betekent dat er 4600 foto's van de HVC en 3000 foto's van de gemeente zijn gedigitaliseerd. Er zijn 25 bestellingen van foto's via de Beeldbank gedaan. Dat betreft zowel digitale verzending via email als een afdruk van een foto. Alle foto's worden eerst geretoucheerd voor ze worden verzonden. Dat betekent dat alle krassen, vlekken, scheuren e.d. worden verwijderd. Op verzoek kan een foto in sepia worden geleverd.

Van de DVD's wordt vooral “Capelle in 1953” nog steeds goed verkocht. De film wordt op zaterdag ook in het ‘Praethuys’ van het museum vertoond en door vele mensen daar bekeken. De film is ook vertoond in een aantal verzorgingstehuizen, wat altijd leuke reacties van de toeschouwers oplevert en tijdens een gezamenlijke bijeenkomst met de Historische Vereniging Prins Alexander in december.

De beeldbankgroep bestaat uit : *Bram van Bochove (coördinator), Eeuwoud Geneugelijk, Arie de Graaff, Cees Hartmans, Rein Kraaij, Anneke Scheffer, Peter Stolk, Arie Vliegthart en Paul Weyling.*

EDUCATIE

In het voorjaar van 2012 hebben 158 leerlingen uit het basisonderwijs een bezoek gebracht aan het J.A.Beijerinckgemaal. In het najaar kwamen nog eens 256 leerlingen. In totaal hebben 414 leerlingen uit de groepen 6/7/8 meegedaan aan de projecten Waterpas en Hoog Water. De waardering vanuit de scholen voor beide projecten is onveranderd goed te noemen.

Dit jaar werd voor de derde keer meegedaan aan Open Monumenten Klassendag. Op donderdag 6 en vrijdag 7 september hebben ongeveer 55 basisschoolleerlingen een bezoek gebracht aan de Dorpskerk. Na een korte inleiding door de koster, bekeken de kinderen aan de hand van een kijkwijzer in groepjes de kerk, zowel binnen als buiten. Ook dit werd door de leerkrachten heel positief beoordeeld. In 2013 willen we als HVC weer meedoen met de Open Monumenten Klassendag.

Als voorproefje op een nieuw project rondom het Dief-en Duifhuisje voor basisschoolleerlingen van groep 2 t/m 5 vertelde Ans de Koning tijdens OMD een door haar gemaakt fantasieverhaal over het Slot. De kinderen genoten van haar vertelkunst en vonden het door haar gemaakte prentenboek erg mooi.

Voor de grote vakantie hadden al 4 groepen van de Montessorischool het D&D huisje bezocht waar we over het huisje, de dieven en de duiven vertelden. Als afsluiting werd een rondwandeling in het Slotpark gemaakt.

In september zijn we met dit project gestart. Op 2 scholen hebben we aan de groepen 2 en 3 op school het verhaal verteld. Daarna zijn de kinderen in het D&D huisje geweest en zijn we met hen in Het Slotpark rond het eiland gaan lopen. Leerkrachten en kinderen waren zeer positief over dit gebeuren.

We kunnen nu voor alle groepen van de basisschool een educatieproject aanbieden.

Eind oktober 2012 heeft de HVC ook weer deelgenomen aan de Cultuurshock voor leerlingen uit de brugklas van het voortgezet onderwijs.

Tijdens een workshop van een half uur presenteerde de HVC zich met het project 'De plek van je school'. In 4 dagen tijd zijn 20 workshops gegeven voor ca. 390 leerlingen. Het project werd positief ontvangen. Voor 2013 staat het dan ook weer op het programma.

In totaal hebben dit jaar ongeveer 1050 kinderen meegedaan aan de educatieve projecten van de HVC.

De werkgroep Educatie bestond in 2011 uit : *Anneke en Wim van den Bremen, Ton van Delft, Eeuwoud Geneugelijk, Nelly en Gert Groenendijk, Annelous van der Klauw, Joost van Leest, Kees Molenaar, Lisa Mostert, Arie Nobel, Henk van der Pas, Irja Verweijen-Steenart, Cees van Yperen, Johan Witkam, Sjaak Sommer, Cobie Eppenga, Anita Meyer, Anneke Specht en Ans de Koning(coördinatoren)*

DEPOT

In december 2011 is er een database voor het depot aangemaakt. In 2012 zijn alle boeken gedigitaliseerd, zij staan inmiddels op de website en zijn voor iedereen beschikbaar – zowel ter inzage als in bruikleen.

Documentatiemateriaal neemt nog steeds toe, met name uit het Gemeentearchief. Tussen de foto's uit het Gemeentearchief die de beeldbank verwerkt bevinden zich nl. gemeentestukken, brieven, krantenknipsels etc. Deze worden meteen geselecteerd en indien niet bruikbaar of dubbel verwijderd.

Nieuwe aanwinsten in de loop van het jaar:

houten naaidoos met inhoud, schilderij van Jan Maat,

4 pentekeningen resp. Kerklaan, Dorpskerk, Dorpsstraat en Groenedijk, schets van schip werf Vuijk, sleutel met koperen naamplaatje Regentenkamer Van Cappellenstichting, jubileumbeker OLS, houten hoedendoos.

Het depot wordt beheerd door Aartje Bernhart.

KLUSSENTEAM

In 2012 is het klussteam actief geweest. Men zorgt voor het netjes houden van het groen op en rond het museumplein en voor klussen zoals het weer in orde maken van oude voorwerpen, kleine restauraties etc. Verder heeft men meegeholpen aan de expositie "Ambulant en Winkelstand", het herinrichten van het Dief- en Duifhuisje en de educatieve projecten van de HVC. De herinrichting van het buitenterrein is inmiddels voor een deel geklaard.

Het team bestaat uit: *Nico Feijnenbuik, Wout van de Heuvel, Arie Heuvelman, Adrie Kok, Sjaak Sommer, Rook van Wijk, Johan Witkam en Cees van Yperen (coördinator).*

PUBLICATIES EN UITGAVEN

Nieuwsbrief

In 2012 zijn 4 (kwartaal) nieuwsbrieven verschenen. Jos Specht had de redactie hierover. De Nieuwsbrief is het communicatiemiddel van de HVC om haar leden op de hoogte te houden van zowel verenigingsnieuws als van verhalen die betrekking hebben op de historie van Capelle aan den IJssel.

Verder is het boek "25 jaar HVC" van de hand van Jos Specht verschenen, dit om het jubileumjaar te ondersteunen. Het werd aan alle leden uitgereikt.

Boek 'Achter de Toonbank en langs de weg'

De auteurs van het onder verantwoordelijkheid van de HVC uit te brengen boek 'Achter de toonbank en langs de weg' hebben het bestuur van de HVC laten weten dat het werken aan het boek voor onbepaalde tijd is stilgelegd.

Het oorspronkelijk voor verschijning november 2012 geplande boek was al een

behoorlijk eind op streek toen het besluit tot (tijdelijke) stopzetting bekend werd.

Het bestuur van de HVC onderzoekt alle mogelijkheden om op termijn alsnog tot de uitgave van het boek over te gaan, mede gezien de grote hoeveelheid werk dat inmiddels is verzet en het beeldmateriaal dat is verzameld.

LEZINGEN

Woensdag 28 maart: Lezing over de Cultuur Historische Elementen van Capelle (Wim van den Bremen).

Dinsdag 24 april: Uiteenzetting over de geschiedenis van het oorlogsmonument op de oude begraafplaats aan de Nijverheidstraat aan leerlingen van groep 8 van de Capelse School Vereniging (CSV). Dit voorafgaande aan de alternatieve kranslegging door de leerlingen van deze basisschool die het monument hebben geadopteerd (Paul Weyling).

Donderdag 21 juni: Aan de Groenedijk het verhaal verteld over het leven en de voetbalcarrière van Capellenaar Rinus Terlouw, oud-voetballer van CVV Zwervers, Sparta en het Nederlands elftal. Dit voorafgaande aan de opening van het Rinus Terlouwpad en de onthulling van een kunstwerk aan het voornoemde pad dat herinnert aan steenplaats 'De Kouwenhoek'(Paul Weyling).

Woensdag 7 november: In Senioren Residentie IJsselzicht een presentatie gehouden over 'De kastelen van Capelle' voor de bewoners (Hans Bolkestein).

RONDLEIDINGEN

Zaterdag 17 maart: Rondleidingen langs wanden met kunstwerken van Capelse historische foto's in Verpleeg- en Zorgcentrum 'De Rozenburcht' op de 'Dag van de Zorg' (Paul Weyling).

Rondleiding van de gemeenteambtenaren Welzijn en Educatie in Hitland (Wim van den Bremen).

Rondleiding bezoekers Bachdag door de Dorpsstraat en het Slotpark (Wim van den Bremen).

Zaterdag 8 september: Rondleiding Slotpark tijdens Open Monumentendag (Wim van den Bremen).

Zaterdag 8 september: Rondleidingen langs wanden met kunstwerken van Capelse historische foto's in Verpleeg- en Zorgcentrum 'De Rozenburcht' op de Open Monumentendag (Paul Weyling).

PR

Er is gestaag voortgegaan met gerichte activiteiten voor de promotie van de HVC en met persberichten om zoveel mogelijk aandacht te verkrijgen hiervoor. Er heeft in de loop van het jaar een aantal interviews plaatsgevonden o.a. op Radio Capelle en in diverse bladen.

De HVC folder/brochure wordt op zoveel mogelijk openbare punten in Capelle aan den IJssel verspreid.

De HVC website www.hvc-capelle.nl is voor wat betreft mogelijkheden en capaciteit aangepast aan de eisen.

Tevens werd op de markten met een HVC kraam deelgenomen t.w. Capelle West, Schenkel en Open Monumentendag.

Vele HVC- activiteiten worden vastgelegd door Kees Grandia, de HVC huisfotograaf.

ANDERE DOORLOPENDE ACTIVITEITEN IN 2012 ZIJN GEWEEST:

Deelname HVC aan:

- Monumentencommissie Capelle aan den IJssel (vanaf april 2012 Wanda Waanders)
Paul Weyling heeft na 2 termijnen afscheid genomen op 13 maart 2012
- Programmabeleid Bepalend Orgaan Radio Capelle (Anna Swets)
- Cultuurwijzer (Anneke Specht)
- Rubriek "Capelle in het verleden" in de Postiljon (Wim van den Bremen)
- Stuurgroep: Historie in de Bibliotheek (Jos Specht)

VERANTWOORDING KENGETALLEN 2012

Aantal leden	=	571
Aantal nieuwsbrieven	=	4
Aantal exposities Historisch Museum	=	2
Aantal bezoekers Historisch Museum	=	1100
Aantal exposities Dief- en Duifhuisje	=	2
Aantal Bezoekers Dief- en Duifhuisje	=	615
Aantal exposities Oude Begraafplaats	=	1
Aantal openstellingen Regentenkamer	=	400
Aantal bezoekers Regentenkamer	=	350
Aantal lezingen/rondleidingen	=	9
Aantal excursies (waarderingsactiviteit)	=	1
Aantal deelnemers excursies	=	56

De voorzitter,
Jos Specht

de secretaris,
Joost van Leest

FINANCIËEL VERSLAG OVER HET JAAR 2012

Balans per 31.12.2012

Bezittingen	2011	2012	Schulden	2011	2012
Kas	118,38	219,73	Eigen vermogen	12712,49	12712,49
ING-rekening	1985,15	2202,99	Res. publicaties	16492,27	13723,91
ING-renterek.	46367,46	39945,75	Res. exposities	3000,00	3000,00
Vooruit bet.		242,15	Res. ond/inr.musea	5000,00	5000,00
			Res. ICT	3585,96	3585,96
			Res. coll/beheer		2738,26
			Res. 25 jaar HVC	5000,00	
			Nog te betalen	1523,20	
			Kruisposten	1157,07	1850,00
Totaal	48470,99	42610,62	Totaal	48470,99	42610,62

Resultatenrekening 2012

Uitgaven		Inkomsten	
Onderh./inr. musea	1541,66	Subsidie gemeente	25250,00
Huur	4663,35	Educatie	1550,00
Gas/elektra/water	5576,76	Stimulering vrijwilligers	3312,00
ICT	3219,38	Contributie	6937,75
Telefoon/internet	815,57		
Alarm	1527,09		
Nieuwsbrieven	3514,59		
Collectievorming/ beheer	420,44		
Educatie	362,48		
Exposities	2830,11		
Monumentendag	2583,20		
Herinrichting Slotpark	561,08		
Bestuur/kantoorkosten	1882,85		
Consumpties	896,87		
Vakbladen/lidmaatschap	156,58		
Vrijwilligers	3666,98		
PR	92,50		
Reserveringen	2738,26		
Subtotaal	37049,75	Subtotaal	37049,75
Boek Ambulant	2174,68	Verkoop boeken/DVD's	2388,30
Inkoop boeken	241,70	Publicaties	1050,00
25 jaar HVC	4932,67	Rente	578,29
Jubileumboek	4952,00	Giften	516,10
		Reserveringen	7768,36
Totaal	49350,80	Totaal	49350,80

Toelichting bij de resultatenrekening en de begroting:

- Bij de subtotalen zijn de bedragen vermeld welke behoren bij de prestatieafspraken met de gemeente voor het verkrijgen van de jaarlijkse subsidie.
- Bij de resultatenrekening is boven de subtotalen een positief saldo van € 2738,26. Dit is gereserveerd voor collectievorming/beheer
- Bij de resultatenrekening is onder de subtotalen een negatief saldo van € 7768,36
- Nadat de uitgaven voor het 25 jarig bestaan HVC en het jubileumboek uit de reserveringen zijn gehaald (totaal € 9884,67) blijft er een positief saldo van € 2116,31 over. Dit is toegevoegd aan de reservering publicaties.
- Bij de begroting gelden de subtotalen voor de prestatieafspraken voor het verkrijgen van de subsidie.

Begroting voor 2014

Inkomsten	2013	2014	Uitgaven	2013	2014
Subs. Gemeente	25250	25250	Instandhouding musea		
Educatie	1500	1500	--onderh/inr. musea	3200	2500
Gem. stim.vrijw.	3200	3200	--huur	5000	5000
Contributie	6500	6500	--gas/elektra	6200	5700
			--ict	2000	2250
			--alarm/telefoon/internet	2000	2280
			Nieuwsbrieven	3700	3700
			Collectievorming/beheer	2280	1500
			Educatie	500	750
			Lezingen	100	
			Exposities	2500	3000
			Open Monumentendag.	2000	2500
			Organisatie HVC		
			--bestuur/kantoorkosten	1000	1500
			--consumpties	1200	1000
			--vakbladen/lidmaatschap	170	170
			Vrijwilligers		
			--waardering vrijw.	3200	3200
			--scholing vrijw.	500	500
			PR	900	900
Subtotaal	36450	36450	Subtotaal	36450	36450
Verkoop boeken	1500	19500	Inkoop boeken	1000	20000
Rente	500	500	Publicatiekosten	500	500
Giften	500	500	Onvoorzien	1000	
Totaal	38950	56950	Totaal	38950	56950

DUIZENDSTE BEZOEKER AMBULANT EN WINKELSTAND

Je stapt nietsvermoedend de drempel over van het Historisch Museum in het Beijerinckgemaal om een bezoekje te brengen aan de expositie **Ambulant en Winkelstand** en men overvalt je met de mededeling dat je als 1000e bezoeker welkom wordt geheten.

Dit overkwam zaterdagmiddag 16 februari jl. mevrouw G. Brouwer-van Wijk toen zij met haar neef en zijn echtgenote een kijkje kwam nemen of er ook in de tweede ronde nog iets was terug te vinden van het materiaal dat zij voor de fototentoonstelling en de inrichting van het winkeltje beschikbaar had gesteld. Plotseling dook voorzitter Jos Specht op met een fraai boekje om haar namens de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel uitgebreid in de bloemetjes te zetten. Verstijfd van emotie nam zij de bloemenhulde en de bijval van de aanwezigen in ontvangst om daarna, enigszins van de schrik bekomen, verheugd te zien dat haar vader Piet, de bekende kruidenier en CGV-gymnast van de Dorpsstraat, tot de fotografisch aanwezigen behoorde. Zelfs een annonce voor de Camitento - de Capelse Middenstandstentoonstelling - uit 1950 met daarin een foto van haarzelf lag in de documentenvitrine uitgesteld. Met nog een boek als HVC-cadeau nam ze opgetogen afscheid. Ook de altijd aanwezige Annelies van Es werd met bloemen verrast. Dit als dank namens het bestuur voor haar inzet als 'winkelster' die haar klanten elke week uitgebreid tekst en uitleg geeft over de in het kruideniers- en grutterswinkeltje 'De Sniep' verzamelde producten.

V.l.n.r. HVC-voorzitter Jos Specht, 1000^e bezoeker mevr. G. Brouwer-van Wijk en de animator van de expositie Frans van Es. (foto: Annelies van Es)

AGENDA EXPOSITIE

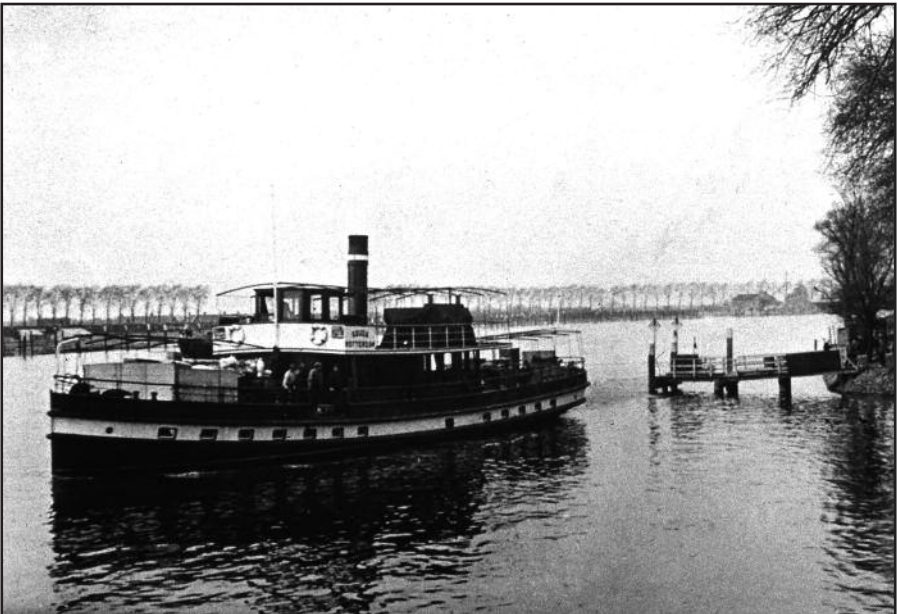
- 06-04 **Nationaal Museum Weekend.** Draaidag van de motoren van het gemaal J.A. Beijerinck, expositie geopend van 10.00 tot 16.00 uur.
- 13-04 Voor de tweede en laatste maal worden alle foto's van de expositie **Ambulant en Winkelstand** door andere vervangen. Bij deze laatste fororonde ligt de nadruk iets meer op Kralingseveer.
- 22-04 **Avondopenstelling** van 19.00 tot 22.00 uur, speciaal voor degenen die normaliter op zaterdag zijn verhinderd.
- 11-05 **Molendag.** Draaidag van de motoren van het gemaal J.A. Beijerinck, expositie geopend van 10.00 tot 16.00 uur.
- 15-06 Draaidag van de motoren van het gemaal J.A. Beijerinck, expositie geopend van 10.00 tot 16.00 uur.

DE GOUDSCHE BOOT

Bij Koninklijk Besluit van 14 april 1840 werd aan Willem Adrianus van de Garden uit Gouda een concessie verleend om een stoombootonderneming op te richten *dienende tot vervoer van passagiers en goederen tussen de steden Gouda en Rotterdam.*

Het schip dat daarvoor zou worden gebruikt was de JULIA. Waarschijnlijk betreft het hier het – uiteraard houten – stoom beurtschip JULIA dat bij scheepswerf Firma W. & J. Hoogendijk en Co in Capelle a/d IJssel was gebouwd voor rekening van enkele schippers uit 's Hertogenbosch om een dienst te onderhouden tussen deze plaats en Gorkum. Het 80 ton grote raderschip kreeg een 16 pk stoommachine van John Cockerill uit Seraing, bij Luik, werd 31 augustus 1825 in Kralingsche Veer tewatergelaten en in september opgeleverd. Een speculatie is dat Van de Garden, die uit 's Hertogenbosch stamt, mogelijk een van de partners in de JULIA was en het schip vermoedelijk per voorjaar 1841 voor zijn nieuwe dienst kocht of huurde. Hij had echter weinig plezier van zijn JULIA, want al op 18 juli 1841 'ontplofte' de ketel. Hierbij kwam twee passagiers om het leven terwijl een aantal verwondingen opliep. De kapitein was door de ex-

*Een van de Goudsche Boten , De IJssel V, heeft zojuist de steiger van het Dorp Capelle verlaten, onderweg naar Gouda.
(coll.. HVC, fotograaf onbekend)*

plosie de lucht in geslingerd en met een klap op het dek neergekomen maar mankeerde vrijwel niets. Van de Garden moest wel op zoek naar een vervangend schip en dat zou het raderstoomschip IJSEL worden, dat hij bij Hoogendijk in Capelle aan den IJssel liet bouwen.

Waarschijnlijk beschikte Van de Garden in 1842 over onvoldoende contanten om dit schip geheel voor eigen rekening te financieren en exploiteren. Bovendien was het zakelijk gezien nuttig om in Rotterdam een relatie te hebben die hem in de beginfase niet alleen kon vertegenwoordigen, maar hem ook aan passagiers en vracht kon helpen. Dat was de logementhouder Martinus Hartman, wonende aan de Spaanschekade, Wijk M nr. 126 in Rotterdam, die voor 50% zou deelnemen.

De IJSEL was lang 29 ellen 4 palmen, breed (exclusief de schoepen) 4 ellen en hoog (d.w.z. hol) 1 el 8 palmen en 7 duimen, dus 29,40 x 4,00 x 1,87 meter. Men werkte dan wel met het metrieke stelsel, maar hanteerde toen nog de oude benamingen in plaats van meter, decimeter en centimeter. Het schip kreeg twee stoommachines van elk 20 pk *lage drukking, en werd uitgerust met de daarbij behorende sleutels en andere kleine gereedschappen.*

Op 11 juli 1842 werd het complete schip door scheepsmeter Gijsbert Boon officieel gemeten. Het laadvermogen bedroeg volgens opgenomen ijk 147 ton. Reeds de volgende dag werd het stoomschip in de vaart genomen, getuige onderstaande advertentie in de Goudsche Courant van 12 juli 1842:

Hervatting der Stoombootdienst

Tusschen Rotterdam en Gouda Vice Versa met de wel ingerigte
stoomboot: DE IJSEL.

De directie der genoemde stoomdienst heeft de eer te berigten, dat, van heden aan, de dienst tusschen genoemde steden is hersteld, van Gouda des morgens om half zes, 's middags half een ure. Van Rotterdam des 's morgens om half negen en 's middags vijf ure.

Den 12 Julij 1842

B.W. Markensteijn

Op 28 februari 1843 verkocht Hartman voor f 15.000 zijn helft in de stoomboot aan Van de Garden, waarmee deze volledig eigenaar werd. Hij werd bij de teboekstelling in het Schepenregister op 2 maart 1843 omschreven als *ondernemer eener Stoombootdienst van Gouda op Rotterdam en vice versa onder de firma van W.A. van de Garden en Compagnie, wonende in het Boschje aan den Goudschen Cingel Wijk P Nummer 67* in Rotterdam. Wie deze 'Compagnie' was is onbekend, mogelijk C.J. en C.G. van der Garden die in 1859 wel worden genoemd.

Van de Garden gaf op de IJSEL een hypotheek van f 29.000, reden waarom het schip een brandmerk kreeg, namelijk 157 Rott 1843. In 1850 werd nog eens f 5.000 en in 1853 f 2.500 geleend, vermoedelijk om reparaties te bekostigen. Met deze eerste IJSEL lijkt men tenslotte niet zo succesvol te hebben gevaren en in maart 1855, nadat het ijs was gesmolten, kwam een nieuwe raderstoom-

boot IJSEL in de vaart, van ijzer en gebouwd bij Fop Smit in Nieuw-Lekkerland. Dit op 14 december 1854 te water gelaten schip werd op 4 januari 1855 opgeleverd, had een 40 pk lage drukking stoommachine, en was – evenals zijn voorganger – voorzien van zeilen. Het was met de afmetingen 23,75 x 4,07 x 1,52 meter en een tonnage van 80 ton wel een stuk kleiner. Vermoedelijk was een korter schip praktischer bij het vele manoeuvreren bij alle aanlegplaatsen. De scheepsbouwer verleende een hypothecaire lening van f 7.475, welke in januari 1868 werd doorgehaald; het vanwege de hypotheek vereiste brandmerk werd 519 Rott 1855.

De uitrusting en de inventarislijst uit 1843 van de eerste IJSEL zijn de moeite waard om eens aandachtig bekeken te worden:

Een mast met staand en loopend wand, twee boomen, vier haken, drie kurken zakken, een wimpel, een standaard, een vlag, een zonnetent met toebehooren, een koelzeil, een blauwe vlag en stok, een seinvlag en stok, drie dwijlstokken, een teerbalg, twee teerkwasten, een combuis, drie dekkleden, vier loopplanken, een ijzeren ketting, een ankertouw, drie meer-touwen, twee pompstokken, een metalen klok, een compas, drie lantarens, twee waterputsen, twee luiwagens, drie vegers, twee blikken en twee teerborstels.

Het interieur omvatte zes banken, vijf mahonijhouten tafels, vier greene dito, twaalf stoeltjes met tapijt, achttien dito met leder, twaalf voetbankjes, een stel meubelgordijnen, acht glasgordijnen, acht koperen roedjes, twee vloertapijten, twee vloermatten, vier hangmatten en vier bedden, vier kussens en vier dekens, twee bedden met toebehooren, acht lakens en vier kussensloopen, vier dekens, twee bedgordijnen, zeven kussens, een haard en toebehooren, een kagchel en toebehooren, een aschbak en mok, twee lampen, een tafelschel, tien koperen bakjes, twee kannetjes, een parapluie standaard, een vetdoos en olijkan.

Van een spoorwegnet was in 1843 nog geen sprake; men reisde over land te voet, te paard of per diligence, en over het water met een trekschuit, zeilschip of stoomboot. Vanuit Rotterdam kon men weer verder reizen, waarbij het vervoer naar de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden geschiedde met 'in de beurt' varende poonschepen. Naar Antwerpen en Brussel reisde men in het begin van de negentiende eeuw over Dordrecht en Breda per diligence die vertrok van Hotel St. Lucas op de Hoogstraat. De vertrektijden waren 07.30 uur in de wintermaanden en 05.00 uur in de zomer. De aankomst in Antwerpen bij J.B. van Gend (Van Gend & Loos !) voor Hotel de Kroon was op een zodanig tijdstip dat nog kon worden overgestapt op de diligence naar Brussel. Vanaf 1822 voer in concurrentie met deze geregelde dienst een stoomschip naar Antwerpen. Het eerste stoomschip in die vaart, de 'Nederlander', was in dat jaar door Hoogendijk in Capelle gebouwd.

Vanuit Gouda was er aansluitende verbinding met Amsterdam, een Veer per trekschuit. Een advertentie in de Amsterdamsche Courant van 27 september 1844 verschaft de volgende informatie:

Nieuwe ijzeren Barge-dienst van Amsterdam op Gouda v.v, in onmiddellij-

ke correspondentie met de stoomboot naar en van Rotterdam.

De gezamenlijke schippers in het veer van Amsterdam op Gouda en van Gouda op Amsterdam hebben de eer, bij dezen aan het Reizend Publiek ter kennis te brengen, dat met ultimo dezer de Dagdienst, voor dit jaar, zal worden gestaakt en dat, van woensdag de 2e oktober aanstaande af, onder approbatie (goedkeuring) der beide Stedelijke Besturen, de Nachtdienst provisioneel (voorlopig) met bovengenoemde Barges zal worden verrigt, die van beide de steden des avonds, precies ten half tien ure, zullen vertrekken.

Deze nieuwe Nachtdienst stelt de passagiers in de gelegenheid om, bij aankomst te Gouda, hunne reize, per stoomboot, naar Rotterdam en verder afgelegene plaatsen onverwijld te kunnen vervorderen, en te Amsterdam komt dezelve tijdig genoeg aan, om van ieder middel van vervoer, in de vroege ochtend uit die stad naar onderscheidene Oorden vertrekkende, te kunnen gebruik maken.

In de vrachten voor passagiers en goederen geene verandering zijnde, zo dient tot narigt dat, tot gemak der passagiers, ook de beide slaapvertrekjes, ieder voorzien van twee slaappleatsen voor één persoon, zullen kunnen worden afgehuurd voor f 1,50 boven de Eerste Kajuitsvracht, en onverhuurd zijnde, voor iedere slaappleats afzonderlijk 70 cent.

De beurdienst van Van de(r) Garden was van groot economisch belang voor Rotterdam en Gouda en omgeving, en alle tussennliegende plaatsen aan de Hollandsche IJssel. Men vervoerde niet alleen passagiers, maar ook allerhande vracht en vee. Vanaf Rotterdam naar Gouda varende was in Capelle de eerste steiger in Keeten bij het zogenaamde ‘Hoofd van Poot’ of ook het ‘Pootse Veer’ (recht tegenover de werf van Van der Giessen), genoemd naar de eigenaar de heer Poot. Loodgieter Gerard van Kleef fungeerde daar in de twintigste eeuw een aantal jaren als agent. De volgende aanlegplaatsen waren in Krimpen in de Stormpolder en op de plaats waar nu de Algerbrug ligt. Aan de Capelse kant, bij het veer van Van de Ruit, was ook een aanlegplaats. Deze werd alleen bediend wanneer de vlag was gehesen ten teken dat er ‘klandizie’ was. Op Capelle-Dorp was een aanlegsteiger bij het Veerhuis van De Vries, waar ook het voetveer naar Krimpen was.

W.A. van de Garden overleed in augustus 1858. Conform het – nog slechts een maand eerder opgemaakte – testament werd zijn weduwe, Vrouwe Christina Geertruida Dijkman, *de eenige en universeele erfgename* van de *concessionaris*. De acht kinderen namen hiermee geen genoegen, maar kregen op 13 december voor de Rechtbank geen gelijk. Daarop stichtte Van de Gardens weduwe, tezamen met Carel Johan van der Garden (agent van de Stoomboot Onderneming d’IJssel te Rotterdam) en Christiaan Gerardus van der Garden (kapitein van de IJSEL) per 1 januari 1859 een nieuwe vennootschap onder de naam *Firma van W.A. van de Garden en Compagnie*, gevestigd te Rotterdam. De exacte verwantschap met Carel Johan en Christiaan Gerardus is helaas niet bekend.

Bij de start bestond er een restschuld aan Fop Smit groot f 4.299 + rente á 5% vanaf 1 maart 1858, en daarnaast aan Jan Cornelis Tukker te Gijbeland, gemeente Brandwijk, per 1 januari een nieuwe hypotheekschuld van f 4.500. In de Leeuwarder Courant van 15 februari 1859 vonden we onderstaande advertentie:

Gouda en Rotterdam. Stoomboot d'IJSEL.

Dagelijkse dienst, begonnen op maandag 14 februari 1859.

Van Gouda, maandag en dinsdag 's morgens ten 6 ure, overige dagen ten 7 ure.

Van Rotterdam, 's namiddags ten 3 ure.

In correspondentie met de IJzeren Barges van en naar Amsterdam, welke des avond ten 7 ure van Amsterdam naar Gouda vertrekken.

Op 26 februari 1890 werd C.G. van der Garden, Gouda, *eenig lid der Firma C.G. en C.J. van der Garden te Gouda*, in het schepenregister teboekgesteld als eigenaar van het *stalen schroefstoomschip de IJSEL II, groot 156 tonnen*, die hem in eigendom toebehoort. Het schip kreeg brandmerk 2569 Rott 1890.

In mei 1894 kwam de Stoombootrederij 'De IJsel', gevestigd te Gouda, in handen van de zoons, schoonzoon en dochter van de in 1892 overleden enige eigenaar Christiaan Gerardus van der Garden, te weten A.K. van der Garden, gepensioneerd officier der infanterie, Gouda; G.P. van der Garden, kapitein der infanterie, Breda; C.L. Drossaers, wijnhandelaar te Breda; L.W.C.G van der Garden, kapitein der infanterie, Vlissingen; mevr. A.J. van der Garden, ongehuwd en zonder beroep, Breda. Een ieder bezat 20% der aandelen, maar zoals de beroepen duidelijk aangeven was de familie niet meer rechtstreeks bij de beurdienst betrokken. De bezittingen bestonden toen uit het raderstoomschip IJSEL I (voorheen genaamd de IJSEL) en de schroefstoomschepen IJSEL II (156 ton) en IJSEL III (74 ton), in Gouda een pakhuis en erf aan de Oosthaven, en een kantoor en bergplaats aan de Nieuwe Veerstal.

Als investeerders liet men zich onmiddellijk gelden door in april 1895 de nieuwe 153 ton grote schroefstoomboot IJSEL V aan de vloot toe te voegen en in januari 1896 de 148 ton grote IJSEL IV. Zeer waarschijnlijk waren dit vervangingsvessels van de I, II en III. In april 1907 werd de IJSEL VI als laatste stoompassagiersschip aan de vloot toegevoegd. Dit schip was gebouwd bij A.J. Otto & Zoonen in Krimpen a/d IJssel en had de afmetingen 30,00 x 6,00 x 2,50 meter; er stond een machine in gebouwd door Löhnis & Co.

In december 1912 werd de gehele rederij overgenomen door de Koninklijke Stearine Kaarsenfabriek uit Gouda, die sinds haar oprichting in 1853 al van de dienst gebruik maakte. In 1934 werd de passagiersdienst opgeheven als gevolg van de concurrentie van bus en spoor, na de Tweede Wereldoorlog gevolgd door de opkomst van de vrachtauto. Rond 1948 kwam na ruim een eeuw een einde aan de dienst van de 'Goudsche Boot'. De in 1866 opgerichte Sleepdienst C.G. van de Garden & Co – met als eerste stoomsleepboot de KRIM-

PEN AAN DE LEK en met een totale vloot van 16 boten – was in 1915 reeds ter ziele gegaan.

GerMulder

*Met medewerking van de heren Herman Stolk, Laren NH,
en Jan Suyderhoud en Theodoor Schipper van de H.V. Ouderkerck op d' IJssel*

Bronnen:

Schepenregister Rotterdam

Stichting Maritiem-Historische Databank

Het Boek 'Schipperen: zeven eeuwen tussen IJssel en Gouwe', Gouda 2008, door Christiaan van der Spek e.a.

Sleepboten van Van der Garden & Co:

- Krimpen aan de Lek
 - Krimpen aan den IJssel, (ex-Stad Utrecht), J. & K. Smit Kinderdijk, 1862
 - Moordrecht, J. & K. Smit Kinderdijk, 1868
 - Nieuwerkerk aan den IJssel, J. Otto & Zoonen, Krimpen a/d IJssel, 1873
 - Gouda, J. & K. Smit Kinderdijk, 1879
 - Gouderak, J. & K. Smit, Kinderdijk, 1880
 - Krimpenerwaard, A.J. Otto & Zoonen, Krimpen a/d IJssel, 1881
 - Schieland, J. & K. Smit Kinderdijk, 1881
 - Capelle aan den IJssel, J. & K. Smit Kinderdijk, 1886
 - Helena Wilhelmina, ??, 1886
 - Krimpen aan den IJssel, J. & K. Smit Kinderdijk, 1889
 - Krimpen aan de Lek II, J. Otto & Zoonen, Krimpen a/d IJssel, 1891
 - Amsterdam, J. & K. Smit Kinderdijk, 1895
 - Rotterdam, J. & K. Smit Kinderdijk, 1898
 - Vreeswijk, A.J. Otto & Zoonen, Krimpen a/d IJssel, 1907
 - Zuilen, A.J. Otto & Zoonen, Krimpen a/d IJssel, 1908
- In 1907 heette de rederij Sleepdienst v/h C.G. van der Garden & Co.

DIEF- EN DUIFHUISJE WEER OPEN

Je zou het niet zeggen als je nu – midden februari – naar buiten kijkt, maar over ruim een maand opent het Dief- en Duifhuisje weer haar deuren. Om precies te zijn op zaterdag 6 april om 10 uur. Dan is het namelijk Museumweekend en wij zijn die zaterdag daarom open van 10 tot 16 uur.

Vervolgens zijn we de maanden april tot en met oktober steeds de 2e zaterdag van de maand open van 13 – 16 uur. Te beginnen op zaterdag 13 april.

Rondleidingen

Tijdens museumzaterdag zullen er om 11, 14 en 15 uur ook rondleidingen door het Slotpark gegeven worden. Vertrek vanaf het Dief- en Duifhuisje.

Ook voor juni en augustus en op Open Monumentendag staan rondleidingen gepland.

De exposities / Straf en Recht

Stonden afgelopen twee jaar beneden de duiven centraal, dit jaar gaan we aandacht besteden aan de dieven. Of liever gezegd aan de rechtspraak van vroeger en nu, de straffen die gegeven werden, plaatsen waar de dieven werden opgesloten etcetera. Vandaar ook de titel 'Straf en Recht'.

De titel is niet alleen gekozen vanwege de vroegere bestemming van het kleinste museum van Nederland als gevangenis. Het heeft ook te maken met het thema van Open Monumentendag, dat is dit jaar 'Macht en Pracht'. En daar sluit de expositie 'Straf en Recht' alvast mooi op aan. Immers straf en recht hebben alles te maken met de rechterlijke macht.

Boven is de expositie vrijwel ongewijzigd gebleven. Het vertelt het verhaal van de kastelen van Capelle.

Zelf ook een bijdrage leveren.....dat kan!

Eén van de onderdelen van de expositie 'Straf en Recht' is het verzamelen van gezegden die met straffen en rechtspraak te maken hebben. Denk bijvoorbeeld aan 'voor galg en rad opgroeien'. We willen zoveel mogelijk van deze gezegden verzamelen met de uitleg van wat het betekent en als het kan ook nog een afbeelding erbij. We nodigen iedereen uit onze verzameling tijdens de expositie aan te vullen en hopen dan op Open Monumentendag, zaterdag 14 september a.s., het hele plein bij het Dief- en Duifhuisje vol te kunnen hangen met spreekwoorden, spreuken en gezegden die iets met straffen en rechtspreken van doen hebben.

Wilt u t.z.t. meedoen dan kunt u uw bijdrage sturen naar info@hvc-capelle.nl

Een straf ondergaan.....

Oude tijden herleven. Ter plekke zal een schandpaal neergezet worden en ook het brandmerken wordt weer ingevoerd. Ook een foto van u of van uw (klein-)kinderen, achter de tralies, behoort tot de mogelijkheden (wel zelf een fototoestel meenemen).

Wij nodigen iedereen, jong en oud, van harte uit langs te komen op één van de genoemde zaterdagen.

Namens de gastvrouwen en -heren van het Dief- en Duifhuisje,

Anneke van den Bremen

VROEGE STEENBAKKERS TE CAPELLE AAN DEN IJSSEL (1366-1629)

In de Nieuwsbrief HVC van najaar 2012 staat een bijdrage van Adri den Boer n.a.v. het gereedkomen van de gedenktekens voor de verdwenen Capelse steenplaatsen aan het nieuwe Rinus Terlouwpad langs de Hollandse IJssel. Daaromtrent enkele vroege gegevens hieronder.

Na de afdamming van de Hollandse IJssel in 1285 bovenstrooms bij het Klaphek (Hoppenesse) ontstond een gunstige situatie voor de vestiging van steenbakkerijen.¹ Door de afdamming kwam er een veel sterkere getijdenwerking in de Beneden-IJssel. De klei afgezet met de getijden vormde de grondstof voor de bekende gele IJssel-steentjes. De aangeslibde delen aan weerszijden van de vaarroute, waar de klei voor de stenen gewonnen werd, hebben zelfs een eigen lokale naam gekregen: 'zellingen'. Het woord wordt in de verponding van 1629 genoemd bij de Cralinger- of Stormpolder (westhoek van de Krimpenerwaard op de samenkomst van Lek en IJssel) waar een steenplaats en zelling wordt opgegeven.

De oudste vermelding van een Capelse steenbakkerij die ik ken dateert uit 1366. In Gouda werd toen gebouwd aan het kasteel van de graven van Blois dat sinds 1361 aan de IJssel verrees. Voor de verbouw van de al veel oudere IJssel-toren die onderdeel van het kasteel was gaan vormen, werden bouwmaterialen gekocht bij diverse steenbakkers. Uit Capelle kwamen 30.000 grote stenen, uit de steenoven ten oosten van Gouda 16.000 grote en 22.000 kleine stenen en verder werden nog stenen uit Rotterdam en Leiden betrokken.²

Pas uit de vroege zestiende eeuw ken ik weer gegevens. In de bekende Enquete uit 1494 en Informatie van 1514 (onderzoek i.v.m. de belastingheffing in Holland³) noemt Capelle het steenbakken niet als bestaansbron. Toch was er zeker een steenbakkerij actief. In 1512 werden voor onderhoudswerk en nieuwbouw van de Maasdijk ruim vijf miljoen stenen ingekocht door het hoogheerraadschap Delfland. Een inkoper reisde twaalf dagen naar de omgeving van de Hollandse IJssel en kocht bij steenbakkers in Capelle, aan de 'mont van de IJssel' (Stormpolder), in Gouda en te 'Moort'. Van Symon Pietersoon wonende op de Ysel boven Capelle werden 343.000 stenen gekocht, per 1000 stuks om 11 stuiver ofwel totaal: 188 pond 13 stuiver. In de rekening wordt ondermeer ook genoemd Jacob Janszoon wonende op Corte Noort (Nieuwerkerk) waar 440.000 stenen om 220 pond werden gekocht.⁴

Het tiende penningkohier van Capelle uit 1561 noemt de steenplaats die gepacht werd van de heer van Arenberch, de ambachtsheer. Pachters waren Cornelis Jorisz. en Neeltgen Witten.⁵

In 1580 blijkt de steenbakkerij van het huis (kasteel) te Capelle in vervallen staat.⁶ Bij het kasteel behoorde blijkbaar een eigen steenplaats. Ten behoeve van de gravin van Arenberch, ambachtsvrouw van 'Coppelle' verklaart Claes

Joriszoon schout te Capelle dat de steenplaats en het huis van de gravin geheel 'bedorven' zijn. De kastelein (kasteelbewaarder) van de gravin heeft met de (steen)plaats te Rotterdam 'te bode gestaan' (om die te verkopen of verhuren) maar niemand heeft geboden. De plaats is desolaat maar door de schout wordt een bod gedaan van 6 rijns gulden jaarlijks als hij de kosten van het herstel van de pacht af mag trekken. De kostenraming om de plaats weer op te bouwen is hoog want de materialen en in het bijzonder de arbeid zijn duur. De 'selling' waar men de aarde uithaalt is toegewassen, de kosten om die weer op te knappen zullen meer dan 20 pond vlaams bedragen, de dam waar men de aarde op lossen moet om de aarde toe te maken zal meer dan 9 pond vlaams kosten, het schip waar men de aarde mee halen moet meer dan 35 pond vlaams. De oven voor het bakken met de balken die er omheen liggen en het metselen van de oven meer dan 18 pond vlaams, de loodsen waar de turf in liggen moet aan beide zijden van de oven wel 12 pond vlaams, om de plaats schoon te maken waar de stenen komen te liggen zal meer dan 15 pond vlaams kosten [totaal daarmee: 109 pond vlaams]. Hij verzoekt de gravin de plaats te mogen huren op de oude pacht van per morgen (=0,85 ha.) 3 gulden voor een periode van 15 jaar. Aangespeld is een verklaring door twee personen (Leendert Maertensz en Pieter Govertsz) die op verzoek van de schout verklaren dat de taxatie eerder meer dan minder zal bedragen, d.d. 2 jan. 1580.

In een belastingkohier opgemaakt voor de Staten van Holland uit 1584 valt te lezen dat Witte Maertenszoon dan schout in Capelle het schoutambacht, de steenplaats en de ‘booghart’ (boomgaard) van de rentmeester van de gravin van Arenberch om 30 pond huurt.⁷

De verponding van 1629 noemt twee steenplaatsen te Capelle.⁸ De bekende kaart uit 1611 van de heerlijkheid en het kasteel van Floris Balthasar van Berckenrode (zie de afb.) heeft ook twee steenovens. Ze liggen niet op de plek van de steenplaatsen getekend op de kaart van 1660 die bij Den Boer (HVS jg. 26, nr. 3, 2012 p.61) is afgebeeld, want die liggen oostelijk van de kerk (op de plek van de huidige gedenktekens). Maar op de kaart van 1660 (van Jan Stampioen) staan ook deze steenplaatsen nog genoemd voor ‘t Huys (kasteel) van Capelle (net buiten het detail bij den Boer afgebeeld vallend, links is nog juist te lezen ‘tsen’).

Bart Ibelings

Bart Ibelings is middeleeuws historicus en deed archiefonderzoek, vooral op sociaal economisch vlak, in Gouda/Schoonhoven e.o. en publiceert daar over. Hij groeide op in Capelle aan de IJssel

- 1 Zie mijn artikel ‘Scuren ende diepen’. De strijd tegen de verlanding van de Hollandse IJssel als gevolg van de afdamming in 1285 tot circa 1550’, Tijdschr. voor Waterstaats-gesch. 10 (2001) p.1-11.
- 2 Nationaal archief, Den Haag, Archief graven van Blois inv.nr.94 f.20/v. Zie het artikel van A.G. Bontenbal over de vroege bouwgeschiedenis van het kasteel op de site gouda-historie.nl.
- 3 Uitgegeven door R. Fruin in 1866 en 1876. Tegenwoordig ook digitaal o.a. op de site van het IISG en op Hogenda.
- 4 C. Postma, Het hoogheemraadschap Delfland in de middeleeuwen 1289-1589 (Hilversum 1989) p.219-20 en OA Hoogheemraadschap Delfland inv.nr. 1786.
- 5 C.H. de Cock-van Meer, ‘Capelle aan de IJssel in de middeleeuwen’, Holland 4 (1972) p.101.
- 6 GA Rotterdam, Archief hoge heerlijkheid Capelle inv.nr. 3033
- 7 GA Rotterdam, Archief Gemeente Capelle inv.nr. 276.
- 8 Nationaal Archief, Archief Financie van Holland inv.nr. 464.

HET VERHAAL ACHTER DE FOTO (3)

Donderdagmorgen 18 juli 1940 reed een besteller met een gesloten bakfiets van P. de Gruyter & Zoon - afkomstig van een filiaal van de Bossche grootgrutter in Rotterdam-Kralingen - met een flinke vaart over de Nijverheidstraat in de richting van de Oude Plaats. Na het losraken van het spatscherm blokkeerde ter hoogte van huisnummer 142 plotseling het rechterwiel. Het gevolg was dat het ging slepen en de bakfiets naar rechts omzwaaide. De laadbak trof daarbij de bijna 3 jaar oude Janny Noorlander (Jannigje, 1937-1940), een evacuétje uit Rotterdam, die vervolgens tegen de muur van het huis, waar ze tijdelijk met haar familie woonde, werd doodgedrukt. Twee dagen later, in de ochtend van zaterdag 20 juli 1940 en onder zeer grote belangstelling, werd Janny begraven. Aan het graf op de Algemene begraafplaats aan de Nijverheidstraat, en eerder op het sterfhuis, sprak godsdienstonderwijzer Jan Kars (1903-1942), voorganger van de Evangelisatie Vereniging 'Rehoboth'. Een directielid van De Gruyter legde daarna bloemen op het kistje van het meisje.

Bovenstaande is het trieste verhaal achter de hierbij geplaatste foto. De plaat werd 'geschoten' door een rechercheur/fotograaf van de Technische Ongevallendienst (TOD) van de Gemeentepolitie Rotterdam. Dit om de ongevalsituatie vast te leggen en indien nodig later de toedracht van het drama te kunnen reconstrueren. Achter deze bijzondere foto gaat echter indirect nog een tweede, geheel andere rampspoed schuil.

Beroofd van huis en haard

De familie Noorlander - vader Piet Noorlander (Pieter, 1909-1981), moeder Rijk Langerak (Rijkje Johanna, 1906-1982) en de kinderen Cor (Cornelis, 10 jaar), Arie (8 jaar), Alie (Aaltje, 7 jaar), Adrie (Adriaantje, 5 jaar), Janny (Jannigje, 2 jaar) en Rijkje (Rijkje Johanna, 1 jaar) - overkwam op dinsdag 14 mei 1940 het grote en misdadige Duitse bombardement op Rotterdam. Hun huis aan de Speelmanstraat 41/3 in Kralingen werd net als duizenden andere woningen in de Maasstad getroffen door de terreur van brandbommen en zagen de Noorlanders zich door het afgrijpselijke geweld in minder dan een kwartier beroofd van have en goed. Samen met vele lotgenoten vluchtte de familie Noorlander en hun kostganger Teunis van Schreven (1881-1952), met niet meer bij zich dan de kleding die ze aanhadden, de straat en de buurt uit. Een angst-aanjagende vlucht vol verschrikkingen, door straten waar de vlammen uit de huizen loeiden, in verstikkende rook, langs geheel of gedeeltelijk ingestorte huizen, met maar één doel: zo snel mogelijk de brandende stad uit. De Noorlanders sloten zich als vanzelf aan bij de grote schare vluchtelingen, die te voet of later met de bij de oude gasfabriek gereedstaande bussen, wegtrokken in de richting van Capelle aan den IJssel. Op zoek naar rust, veiligheid en een dak boven het hoofd, op weg naar de zuster van kostganger Teunis, de weduwe Burgje de Vries- van Schreven (Burgje Adriana, 1883-1960), die aan de Nijverheidstraat

140 in Keeten niet alleen woonde maar ter plaatse eveneens een café annex kruidenierswinkel exploiteerde. Teunis arriveerde daar - samen met de jongste telg van Piet en Rijk - aan het einde van de middag als eerste. Niet veel later gevolgd door de overige leden van de familie, die vuil, moe, ontredderd en overstuur een gastvrij onthaal kregen bij de lokaal zeer bekende 'handelsvrouw', die men in Capelle ook na haar huwelijk in 1907 met de Krimpense Jan de Vries (1877-1939) consequent altijd Burgje van Schreven bleef noemen.

Burgje bezat naast haar woon-winkelpand een rijtje van drie kleine huisjes waarvan er toevallig één, het middelste met huisnummer 144, leegstond op het moment dat de Noorlanders aankwamen. De familie kon er de volgende dag al haar intrek nemen. Niet in de laatste plaats omdat de winkelierster met hulp van bekenden en buurtgenoten in een zeer korte tijd voor huisraad, kleding en bed-

De Nijverheidstraat circa 100 meter voorbij de De Ruysterstraat, gezien in westelijke richting. Met links en buitendijks de panden Nijverheidstraat 148 tot en met 140, welke in de jaren '60 van de vorige eeuw moesten wijken voor de verzwaring en verbreding van de dijk. Tegen de gevel van nummer 146 de gecrashte carrier, als stille getuige van het tragische ongeval dat het leven kostte van de bijna 3 jaar oude Janny Noorlander. Het pand achter het groepje mannen is het café annex kruidenierswinkel van Burgje van Schreven. Daar voorbij het zogenaamde 'lege dijke'

den- en linnegoed zorgde. Dat het huisje veel te klein was voor een gezin van 8 personen, die allemaal op dezelfde zolder moesten slapen, werd dankbaar voor lief genomen. Ruim twee maanden na het dramatische ongeval kwam Pieter jr. ter wereld, waarna eind maart 1941 werd verhuisd naar een tijdelijke en grotere woning in Krimpen aan de Lek, om eind oktober van hetzelfde jaar weer terug te keren naar Rotterdam. Daar, aan de Ogierssingel in Smeetsland 'op Zuid' - in het om de door het bombardement ontstane woningnood op te lossen gebouwde nooddorp - werd in september 1944 opnieuw een dochter geboren. Zij kreeg de naam van haar in 1940 omgekomen zusje Janny. Vader Pieter zou enkele jaren na de oorlog 'Leeskring Ons Aller Huisvriend' oprichten, een succesvol en bekend leesportefeuillebedrijf, dat tot 2007 in de familie bleef.

Paul Weyling

Kijk voor meer historische foto's op www.capelleinbeeld.nl, een gezamenlijk project van de Historische Vereniging en de Gemeente Capelle aan den IJssel, welke op 29 oktober 2011 officieel van start ging. Inmiddels staan er bijna 5600 historische foto's uit de collecties van de HVC, de gemeente en particulieren online, die over de gehele wereld kunnen worden bekeken.

WAT LIGT ER OP DE PLANKEN VAN HET DEPOT?

Een strijkijzer, een doodgevoorn huishoudelijk apparaat. Het heeft echter een lange cultuurgeschiedenis en een grote ontwikkeling doorgemaakt. Al eeuwenlang bestrijdt de mensheid kreukels en maakt plooiën.

Als we 800-1000 jaar teruggaan in de tijd komen we bij de Noormannen en ongeloflijk maar waar, de Vikingen wreven met een strijkglas (een afgeplatte glazen bol) en bijenwas hun tuniek glad en waterafstotend.

In de 15e eeuw werd vuurvast aardewerk gebruikt in de vorm van de huidige strijkijzers, in de 16e eeuw gevolgd door de eerste ijzeren en later ook koperen strijkijzers.

In de 19e eeuw werd geëxperimenteerd met ingebouwde warmtebronnen zoals kolenvuur, gloeiende houtskool en spiritusbrander.

Het mag duidelijk zijn dat dit geen succes was, de rook en het roet maakten niet alleen de schone was weer smerig, er ontstonden ook gemakkelijk schroeiplekken. De strijkijzers met ingebouwde spiritusbrander en een brandstoftankje aan de achterkant waren zelfs explosief. Strijkijzers met ingebouwde gasbrander kwamen rond 1850 op de markt en hielden het lang vol, maar kregen

eind 19e eeuw concurrentie van de elektrische strijkijzers.

Tot nu toe allemaal wel herkenbaar, maar er zijn tal van apparaten die in de verste verte niet op een strijkijzer lijken en een specifieke functie hebben. De cilindervormige buis met lange steel was om de “molensteenkraag” te plooiën en de hoge paddenstoel om pofmouwtjes te strijken.

Kleermaker, schoenmaker, hoedenmaker, mutsenplooiër etc. hadden hun eigen strijk- of plooi gereedschap.

Er zijn meerdere strijkijzer-musea o.a. op Terschelling, in De Wijk in Drenthe en het Nederlands Strijkijzermuseum in Noordbroek, Groningen (zij noemen zich het kleinste museum van Nederland !!, maar dit terzijde). Hier zijn meer dan 1000 strijk-, pers-, plooi- en mangelapparaten te zien.

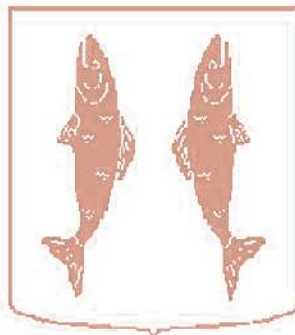
In depot hebben we twee strijkijzers van ± 1900.

A is van ijzer, een soort kistje waarin gloeiende kooltjes werden gedaan.

B is van (giet)ijzer en werd verwarmd op de kachel. Omdat het snel afkoelde waren meerdere ijzers nodig om door te kunnen werken.

Thuiswerksters en kleine wasserijen/strikerijen hadden speciale kacheltjes met aan de zijkanten beugels waarin de ijzers pasten.

Aartje Bernhart

HISTORISCHE VERENIGING CAPELLE AAN DEN IJSSEL

Secretariaat: Postbus 136, 2900 AC Capelle aan den IJssel
Redactieadres: Rogaland 27, 2905 AP Capelle aan den IJssel
Telefoon: 010 - 284 79 09
Email: j.specht@ziggo.nl